

Column

Kansen voor schaliegas in Nederland?

Pieter Boot is verbonden aan het Planbureau voor de Leefomgeving.

EZ-minister Henk Kamp heeft aangegeven meer tijd te nemen voor het onderzoek naar risico's van schaliegas en naar plaatsen waar onderzoek naar winbaar schaliegas zinvol zou kunnen zijn. Dat is verstandig, maar hij zou meer gebruik kunnen maken van ervaringen uit het verleden.

“De huidige bestuursstructuur is niet slagvaardig en niet transparant; beleid en bestuur dragen daarmee bij aan de stagnatie in plaats van aan oplossingen. Veel spelers hebben hindermacht, vrijwel niemand heeft doorzettingsmacht”. Nee, dat is geen beschrijving van de huidige situatie rond schaliegas, maar een analyse van de Commissie Meijer in 2004 van de toenmalige

situatie rond gaswinning in de Waddenzee. Na 9 jaar moratorium op winning en 5 jaar na een voorlopig besluit van het toenmalige kabinet dat er geboord mocht worden, mits aangetoond kon worden dat boren geen onherstelbare schade aan de Wadden zou toebrengen – wat volgens de tegenstanders altijd het geval zou zijn –, bood de Commissie Meijer een uitweg die ook nu bij het schaliegas relevant zou kunnen zijn. De Commissie constateerde dat de discussie over gaswinning in de Waddenzee een sterk symboolkarakter had gekregen. De uitweg die werd aange-reikt was om zowel de natuurwaarden te versterken, een beeld te schetsen van het perspectief van de duurzame energiehuishouding en daarbinnen ‘met de hand aan

de kraan’ gaswinning toe te staan, waarbij een deel van de opbrengst ten goede zou komen aan de natuur en bredere economische ontwikkeling in het noorden van het land. Men zou kunnen stellen dat hier toch elementen te vinden zijn die richting kunnen geven aan het debat rond schaliegas.

Niet overtuigd

Een dergelijke oplossing zou in lijn zijn met het uitstekende rapport van het Rathenau Instituut dat eindigt met enkele aanbevelingen. Het rapport constateert – zoals de Commissie Meijer 9 jaar geleden – dat de huidige beleidsaanpak het zoeken naar oplossingen eerder in de weg staat dan faciliteert. Onderzoek naar winning

van schaliegas puur technisch aanpakken en dan al of niet constateren dat winning veilig mogelijk is, helpt het maatschappelijke debat niet. Tegenstanders zijn niet overtuigd. Vandaar dat zowel het Rathenau Instituut als de Commissie voor de MER in haar ‘tussenrapport’ aanbevelen het debat over schaliegas te verbreden naar nut en noodzaak: wat is de rol van gas op weg naar een duurzame energiehuishouding? De stelling dat gas niet alleen nu belangrijk is voor het huishoudboekje van de Nederlandse Staat, maar dat gas – als schoonste fossiele brandstof en vanwege de flexibele inzet van gascentrales ter ondersteuning van het wisselende aanbod van zon en wind – als transitiebrandstof voor een koolstofarme economie waar-

schijnlijk nodig is, zal echter niet iedereen zondermeer overtuigen. Die stelling moet verder onderzocht en uitgediept worden om overtuigend te kunnen zijn. Zo zal gekeken moeten worden naar de alternatieven van (schalie)gas en tegen welke kosten dat dan kan. Kan gas ook op de lange termijn een rol blijven spelen in een koolstofarme economie, bijvoorbeeld in combinatie met CCS en groen gas?

Doorbraak

De Commissie Meijer kwam tot een doorbraak door de opbrengst van het gas in de analyse te betrekken. Bij eventuele schaliegaswinning profiteren nu de vergunninghouder en de Staat, maar omwonenden hebben het nadeel en de externe effecten zijn niet geprijsd. Zolang deze onevenwichtigheid bestaat, is bij voorbaat helder wie voor- en tegenstander zullen zijn en waarom de tegenstanders de Staat niet zullen vertrouwen. Alleen als daar vooraf helderheid over is, komt het gesprek verder. Dat zal ook bij kunnen dragen aan de betere samenwerking tussen nationale en decentrale overheden, die het Rathenau instituut bepleit. Formeel is helder dat de minister van Economische Zaken de besluiten neemt, maar alleen door decentrale belangen mee te nemen zal hij een besluit kunnen nemen dat ook feitelijk wordt uitgevoerd. De geschiedenis herhaalt zich nooit, maar we kunnen er wel van leren. ■